

ใบความรู้ที่ 2 เรื่องการประกอบอาชีพอย่างพอเพียง

เรื่องที่ 1 การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในประเทศไทย

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ถูกใช้เป็นกรอบแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุข มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่า “สังคมสีเขียว” ด้วยหลักการดังกล่าว แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 นี้จะไม่เน้นเรื่องตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท

แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังถูกบรรจุในรัฐธรรมนูญของไทย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (1) บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง ของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึง ผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ

ปัญหาหนึ่งของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ก็คือ ผู้นำไปใช้อาจยังไม่ได้ศึกษาหรือไม่มี ความรู้เพียงพอ ทั้งยังไม่กล้าวิเคราะห์หรือตั้งคำถามต่อตัวปรัชญา เนื่องจากเป็นปรัชญาของ พระมหากษัตริย์ นายสมเกียรติ อ่อนวิมล เรียกสิ่งนี้ว่า “วิกฤตเศรษฐกิจพอเพียง” โดยนายสมเกียรติมีความเห็นว่า ผู้นำไปใช้อาจไม่รู้ว่ปรัชญานี้แท้จริงคืออะไร ซึ่งอาจเพราะสับสนว่า เศรษฐกิจพอเพียงกับ ทฤษฎีใหม่นั้นเป็นเรื่องเดียวกันทำให้เข้าใจผิดว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิเสธอุตสาหกรรม

ปัญหาหนึ่งของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ก็คือ ผู้นำไปใช้อาจยังไม่ได้ศึกษาหรือไม่มี ความรู้เพียงพอ ทั้งยังไม่กล้าวิเคราะห์หรือตั้งคำถามต่อตัวปรัชญา เนื่องจากเป็นปรัชญาของ พระมหากษัตริย์ นายสมเกียรติ อ่อนวิมล เรียกสิ่งนี้ว่า “วิกฤตเศรษฐกิจพอเพียง” โดยนายสมเกียรติมีความเห็นว่า ผู้นำไปใช้อาจไม่รู้ว่ปรัชญานี้แท้จริงคืออะไร ซึ่งอาจเพราะสับสนว่า เศรษฐกิจพอเพียงกับ ทฤษฎีใหม่นั้นเป็นเรื่องเดียวกันทำให้เข้าใจผิดว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิเสธอุตสาหกรรม แล้วกลับไปสู่เกษตรกรรม ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย ในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ ได้กล่าว เมื่อวันที่ 24 พ.ย. 2547 ในการประชุมสุดยอด The Francophonie Ouagadougou ครั้งที่ 10 ที่ Burkina Faso ว่า ประเทศไทยได้ ยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการพัฒนาแบบยั่งยืนในการพัฒนาประเทศทั้งทางเกษตรกรรม เศรษฐกิจ และการแข่งขัน ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับเป้าหมายของแนวทางของนานาชาติในประชาคมโลก โดยยกตัวอย่างการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ซึ่งเมื่อยึดหลักปรัชญาในการแก้ปัญหาสามารถทำให้ ผลผลิตทั้งหมดรวมภายในประเทศของไทยเติบโตได้ถึงร้อยละ 6.7

เรื่องที่ 2 การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในต่างประเทศ

การประยุกต์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาประเทศในต่างประเทศนั้น ประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยน ผ่านทางสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) โดย สพร. มีหน้าที่ คอยประสานงานรับความช่วยเหลือทางวิชาการด้านต่าง ๆ จากต่างประเทศมาสู่ภาครัฐ แล้วถ่ายทอดต่อไปยังภาคประชาชน และยังส่งผ่านความรู้ที่มีไปยังประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สพร. ถ่ายทอดมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ประสานกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ซึ่งต่างชาติก็สนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพราะพิสูจน์ว่าเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ ซึ่งแต่ละประเทศมีความต้องการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต สภาพภูมิศาสตร์ ฯลฯ เช่น พม่า ศรีลังกา เลโซโท ชูแดน อัฟกานิสถาน บังกลาเทศ ภูฏาน จีน จิบูตี โคลัมเบีย อียิปต์ เอธิโอเปีย แคมเบีย อินโดนีเซีย เคนยา เกาหลีใต้ มาดากัสการ์ มัลดีฟส์ ปาปัวนิวกินี แทนซาเนีย เวียดนาม ฯลฯ โดยได้ให้ประเทศเหล่านี้ได้มาดูงาน ในหลายระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบาย จนถึงระดับปลัดกระทรวง รัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ

นอกจากนั้น อดีตคณบดี ภาณุพงศ์ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ได้กล่าวว่า ต่างชาติสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยราษฎรของพระองค์ และอยากรู้ว่าทำไมรัฐบาลไทยถึงได้นำมาเป็นนโยบาย ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วก็ต้องการศึกษาพิจารณาเพื่อนำไปช่วยเหลือประเทศอื่น

เรื่องที่ 3 การนำวิธีของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ปรัชญาที่ใช้ได้เฉพาะครอบครัวหรือชุมชนเท่านั้น แต่เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับสังคมโดยรวม การจะดำรงชีวิตอยู่ได้ตามหลักการพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สมาชิกจำเป็นต้องเข้าใจ สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ควบคู่ไปกับการพยายามหาหนทางหรือวิธีการ ที่จะดำรงชีวิตตามหลักการพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบที่ชุมชนอาจจะได้รับจากกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ให้กระแสเหล่านั้นเข้ามาทำลายเอกลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนจนชุมชนต้องล่มสลายไป

ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามแนวทางข้างต้น จึงจำเป็นต้องเข้าใจ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระแสโลกาภิวัตน์กับเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยการทบทวนหรือมองย้อนกลับไปถึงวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 อันเป็นเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

กระแสโลกาภิวัตน์ คือ กระบวนการเชื่อมและใช้โลกร่วมกัน อย่างเินเดียวกัน อย่างถึงกันและมีระบบแบบแผน ที่สำคัญ โลกาภิวัตน์ ด้านหนึ่งคือความเป็นโลกาภิวัตน์หนึ่งในการรับรู้เรื่องราวกันและกัน แต่อีกด้านหนึ่งก็คือกระบวนการถูกทำให้รับรู้ ถูกทำให้เคลื่อนและคล้อยตาม โดยเฉพาะในเป้าหมายด้านเศรษฐกิจซึ่งค่อนข้างเร็ว แรงและต่อเนื่อง ผ่านระบบการสื่อสารต่าง ๆ ที่ถูกพัฒนาด้วยเทคโนโลยี ทำให้ปัจจุบันนี้ไม่มีพื้นที่ใดในโลกที่รอดพ้นจากอิทธิพลนี้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม

การนำวิธีของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

การนำวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับบุคคลทั่วไป คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ โดยสามารถเลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของการประหยัด คู้มค่า เอื้อเฟื้อ และเป็นเกราะป้องกันความเสี่ยงอย่างมีคุณค่า นำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกอาชีพทั้งธุรกิจทุนขนาดย่อมและขนาดใหญ่ อย่างเช่นที่ โรงแรมชุมพรลาบานารีรีสอร์ท ซึ่งเป็นโรงแรม

ขนาดกลางเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของจังหวัดชุมพรที่หลายคนรู้จัก เมื่อได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 ทำให้ประสบปัญหาอย่างมาก แยกเข้าพักน้อย จะต้องเตรียมปลดคนงานออก และอาจต้องปิดตัวลง แต่ด้วยที่ผู้บริหารได้เรียนรู้ถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร จากมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี นำไปปฏิบัติจนสามารถฝ่าฟันวิกฤติและดำเนินธุรกิจ มาได้จนถึงทุกวันนี้ โดยไม่มีการปลดพนักงานออกและยังเป็นสถานที่เผยแพร่ หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดชุมพรที่สำคัญในปัจจุบันนี้

ตัวอย่าง

ทรงพลนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวของตนเองเก็บออมเงินส่วนที่เหลือจากการบริโภคไว้ใช้จ่ายในอนาคต เช่น ค่ารักษาพยาบาล หรือน้ำที่ผ่านการใช้แล้วในครัวเรือนมารดพืชผักสวนครัว ปลูกผักสวนครัวลดค่าใช้จ่ายนำเงินจากการขายพืชผักสวนครัวและหมู ไปซื้อสินค้าและบริการที่สมาชิกในครัวเรือนต้องการและมีความจำเป็นในการอุปโภคบริโภคนำพืชผักสวนครัวที่เพาะปลูกได้มาบริโภค บางส่วนนำไปขายที่ตลาด ส่วนที่เหลือนำไปเลี้ยงหมูนำเงินส่วนหนึ่งมาใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยและนำมาซื้อเมล็ดพืช เพื่อเพาะปลูก

ตัวอย่าง

ทรงพลนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวของตนเองเก็บออมเงินส่วนที่เหลือจากการบริโภคไว้ใช้จ่ายในอนาคต เช่น ค่ารักษาพยาบาล นำน้ำที่ผ่านการใช้แล้วในครัวเรือนมารดพืชผักสวนครัว ปลุกผักสวนครัวลดค่าใช้จ่ายนำเงินจากการขายพืชผักสวนครัวและหมู ไปซื้อสินค้าและบริการที่สมาชิกในครัวเรือนต้องการและมีความจำเป็นในการอุปโภคบริโภคนำพืชผักสวนครัวที่เพาะปลูกได้มาบริโภค บางส่วนนำไปขายที่ตลาด ส่วนที่เหลือนำไปเลี้ยงหมูนำเงินส่วนหนึ่งมาใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยและนำมาซื้อเมล็ดพืช เพื่อเพาะปลูก

ทรงพลนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวของตนเอง ดังนี้

1. ปลุกผักสวนครัวลดค่าใช้จ่าย
2. นำน้ำที่ผ่านการใช้แล้วในครัวเรือนมารดพืชผักสวนครัว
3. นำพืชผักสวนครัวที่เพาะปลูกได้มาบริโภค แบ่งปันเพื่อนบ้าน บางส่วนนำไปขายที่ตลาด ส่วนที่เหลือนำไปเลี้ยงหมู
4. นำเงินจากการขายพืชผักสวนครัวและหมูไปซื้อสินค้าและบริการที่สมาชิกในครัวเรือนต้องการและมีความจำเป็นในการอุปโภคบริโภค
5. เก็บออมเงินส่วนที่เหลือจากการบริโภคไว้ใช้จ่ายในอนาคต เช่น ค่ารักษาพยาบาล
6. นำเงินส่วนหนึ่งมาใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยและนำมาซื้อเมล็ดพืช เพื่อเพาะปลูก

ตัวอย่างอีกแนวหนึ่งของการประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นหาข้าวหาปลาหาเงินหาทอง คือ ทำมาหากินก่อนมาค้าขายดังนี้

1. การทำไร่นาสวนผสมและการเกษตรผสมผสานเพื่อให้เกษตรกรพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง
2. การปลูกพืชผักสวนครัวลดค่าใช้จ่าย
3. การทำนุ้หมักปุ๋ยคอกและใช้วัสดุเหลือใช้เป็นปัจจัยการผลิต (ปุ๋ย) เพื่อลดค่าใช้จ่ายและบำรุงดิน
4. การเพาะเห็ดฟางจากวัสดุเหลือใช้ในไร่นา
5. การปลูกไม้ผลสวนหลังบ้าน และไม้ใช้สอยในครัวเรือน
6. การปลูกพืชสมุนไพร ช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย
7. การเลี้ยงปลาในร่องสวน ในนาข้าวและแหล่งน้ำ เพื่อเป็นอาหาร โปรตีนและรายได้เสริม
8. การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และไก่ไข่ ประมาณ 10 – 15 ตัวต่อครัวเรือนเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน โดยใช้เศษอาหาร รำ และปลายข้าวจากผลผลิตการทำนา การเลี้ยงสัตว์จากการปลูกพืชไร่ เป็นต้น
9. การทำก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์

